

Marco Polo

Marco Polos karavane langs Silkeveien. Tegning fra 1300-tallet.

Marco Polo

- Marco Polo er en av verdenshistoriens store skikkelser.
- Han er sannsynligvis den mest kjente vestlige reisende på Silkeveien.

Polos reise gjennom Asia varte i 24 år, og han nådde lenger enn noen av sine forgjengere.

Marco Polo er en av verdenshistoriens store skikkelser. Han er sannsynligvis den mest kjente vestlige reisende på Silkeveien, en mann som utmerket seg fra alle andre reisende i sin samtid når det gjaldt opplevelser i områder som på mange måter var utforsket. Polos reise gjennom Asia varte i 24 år, og han nådde lenger enn noen av sine forgjengere, og han ble en fortrolig venn av den kinesiske keiseren. Polos reise over det mongolske imperiet ble den største reiseskildring verden hadde sett.

Marco Polo

- I 1264 befant de to italienske handelsmennene Niccolo og Matteo Polo seg i byen Bukhara.
- Her traff de en mongolsk ambassadør som inviterte dem til Mongolriket.
- Brødrene takket ja til invitasjonen.

I 1266 ankom Niccolo og Matteo Polo keiserens hovedstad.

I 1260 ankom to italienske brødre Krimhalvøya. Matteo og Niccolo Polo var handelsmenn som hadde vært på reise i flere år, og nå var de på vei til byen Saraj ved elva Volga. I Saraj drev de handel i et års tid før de fant ut at det var på tide å vende tilbake til hjembyen Venezia. Imidlertid var det oppstått borgerkrig i et av landene de hadde reist gjennom, så for å komme tilbake måtte de velge en annen rute. De to brødrene fant ut at de ville ta en bred omvei østover, noe som medførte at de havnet i byen Bukhara i Usbekistan. Her skulle de bli i tre år, og det var også her de møtte en mongolsk ambassadør som inviterte dem videre østover slik at de kunne møte herskeren over Mongolriket. Keiseren var nemlig svært interessert i å møte mennesker fra vest, eller latinere, som han kalte dem. Brødrene aksepterte invitasjonen og satte dermed i vei videre østover. Ved å reise på en av Silkeveiens nordlige ruter, ankom man i 1266 keiserens nye hovedstad Khanbaliq (Beijing).

Bilde:

Marco Polo

- Kublai-khans hovedstad var en moderne by.
- Samtidig viste det seg at herskeren var svært interessert i vestlig kultur.
- Etter ett år sendte Kublai-khan brødrene hjem.

Med seg fikk de et brev hvor keiseren ba paven sende hundre menn som kunne undervise ham i kristendom og vestlig vitenskap.

Kublai-khans hovedstad var en moderne by som neppe hadde sin like i samtidens Europa. Samtidig viste det seg at mongolherskeren var fascinert av vestlig kultur. Han ville lære mer, og stilte de to brødrene en endeløs rekke spørsmål. Kommunikasjonen mellom partene gikk godt, for brødrepåret var skolerte lingvister. Særlig var khanen interessert i paven og den katolske kirken. Etter ett år sendte Kublai-khan brødrene hjem. Han sendte med dem et brev som skulle overleveres paven. Her ba khanen om at paven skulle sende ham hundre lærde menn som kunne undervise ham i kristendom og vestlig vitenskap. Kublai-khan ønsket også å få tilsendt olje fra lampen i Den hellige grav i Jerusalem. Med seg fikk brødrene også en form for VIP-pass som skulle sørge for en sikker reise på veien hjem. På passet stod det at alle skulle hjelpe dem og gi dem det de krevde av mat, husly og transport. Hjemreisen tok tre år. I 1269 var brødrepåret endelig tilbake i Venezia.

Bilde: Illustrasjon fra 1400-tallet som viser brødrene Polo som mottar et pass fra Kublai-khan.

Marco Polo

- Tilbake i Venezia var brødrene Polo fast bestemt på å oppfylle keiserens ønsker.
- Imidlertid hadde paven nettopp dødd, og ennå var det ikke valgt noen ny pave.
- Etter to års ventetid, dro brødrene igjen østover.

Denne gangen lot de Niccolos sønn, Marco, bli med på reisen.

I Venezia var Niccolo Polos sønn, Marco, blitt femten år. Faren og onkelen hadde vært bortreist i hele hans levetid, så det var dermed første gang far og sønn møttes. For Niccolo og Matteo Polo var det selvsagt viktig å forsøke å oppfylle Kublai-khans ønsker, men siden paven nylig hadde dødd, var dette vanskelig. I to år ventet brødrepåret på at det skulle bli valgt en ny pave som man kunne formidle mongolkeiserens ønsker til, men da prosessen drog ut i tid, gav de til slutt opp. I 1271 la brødrene Polo på ny ut mot øst. Denne gangen tok de med seg Marco, ettersom moren hans var død.

Khanen hadde som kjent ønsket hellig olje fra oljelampen som brant over Jesu grav i Jerusalem. På vei til Jerusalem, kom det bud fra Roma om det endelig var blitt valgt en ny pave. Brødrene tok derfor kontakt med den nyvalgte paven. Man la fram khanens ønsker om et hundre lærde menn. De nyvalgte paven oppfordret folk til å melde seg, men bare to munkers stilte seg til disposisjon for å bli med til mongolriket. Imidlertid fikk de to munkene kalde føtter da følget nådde en krigssone. Polo-familien fortsatte derfor alene.

Bilde: Venezia.

Marco Polo

- Underveis mot Kina kunne den unge Marco Polo betrakte nye steder med fremmede skikker.

«Enkelte steder var det vanlig at kvinner giftet seg på ny dersom mannen ble borte i mer enn tjue dager.»

«En mann kunne ha så mange koner som han selv ville.»

«Når en khan dør, blir den som møter opp i hans begravelse drept. På denne måten kan han tjene herren i den neste verden.»

Underveis mot Kina kunne den unge Marco Polo gjøre mange observasjoner og betraktninger. I hans beretninger kan man lese at det i enkelte sentral-asiatiske områder var vanlig at når en kvinnes ektemann forlot henne for å dra på en reise på mer enn 20 dager, tok hun seg straks en annen mann. Dette hadde hun full rett til å gjøre ut fra lokal skikk og bruk. Og mennene, uansett hvor de dro, tok nye koner på samme måte.

Marco beskrev at mongolene praktiserte polygami. En mongolsk mann kunne ta så mange hustruer som han selv ville. Og når han døde, var det vanlig at husets eldste sønn giftet seg med sin fars koner, men ikke hans egen mor. En mann kunne også gifte seg med sin brors koner dersom de ble enker.

Marco Polo fant også ut helt særegne skikker knyttet til en khans død og begravelse. Var man uheldig nok til å møte i en khans begravelse, ble man drept for å tjene deres herre i den neste verden. Etter sigende kunne en død khan ha opptil tjue tusen døde tjenere.

Bilde: Silkeveien. Illustrasjon fra 1800-tallet.

Marco Polo

- Etter tre og et halvt års reise, nådde man endelig keiserens palass.
- Man overrakte gaver til keiseren, som på sin side lurte på hvem den unge mannen i følget var.

Niccolo presenterte ham som sin sønn, og Kublai-khan ønsket ham hjertelig velkommen.

Da Kublai-khan fikk høre at følget var på vei, sendte han en eskorte til å møte dem. De tre reisende nådde keiserens sommerbolig før man dro videre til vinterpalasset i dagens Beijing. Reisen hadde da tatt tre og et halvt år.

Matteo, Niccolo og Marco Polo ble nå brakt til Kublai-khan som var tydelig glad for å se dem igjen. De tre knelte og gjorde sin hyllest til khanen, mens han på sin side stilte spørsmål om hvordan reisen var gått. De gav ham brevene som paven hadde sendt, samt den hellige oljen som khanen hadde bedt om. Herskeren ble begeistret for gjenstandene, men la naturlig nok merke til Marco. Niccolo presenterte ham som sin sønn, og khanen ønsket ham hjertelig velkommen. Følget ble innkvartert ved hoffet. Her skulle de ha tilgang til alt hva de ønsket.

Illustrasjon: Brødrene Polo kneler for keiseren idet de overleverer gaver fra paven.

Marco Polo

- Marco Polo behersket flere språk, og kunne derfor snakke direkte med keiseren.
- Dette bidro til at han ble en av Kublai-khans favoritter.
- Marco Polo fikk høye stillinger.
- Han ble sendt på oppdrag rundt omkring i riket.

Marco var, som faren og onkelen, en begavet lingvist som behersket flere språk. På denne måten kunne den unge venetianeren uten særlige problemer kommunisere direkte med keiseren, noe som bidro til å gjøre ham til en av herskerens favoritter. Marco Polo fikk høye stillinger innenfor keiserens administrasjon, han ble sendt på oppdrag rundt omkring i Kina, Burma og India.

Illustrasjon: Kublai-khan.

Marco Polo

- Polo mente at khanens hovedstad var det mest storslagne byen i verden.
- Palasset var vakkert, prydet med gull, sølv, marmor og kunst.
- Marco Polo ble forundret over at man brukte små steiner til oppfyring.

Kinesiske penger. Marco Polo ble imponert over å se at kineserne brukte papirpenger. Over ser du en seddel og noen mynter fra 1200-tallet.

Marco Polo ble betatt av khanens hovedstad som han beskrev som den mest storslagne byen i verden. Og palasset var vakkert, veggene var dekket med gull og sølv, og hallen var så stor at den lett kunne romme 6 000 mennesker. Det fantes flotte rom prydet med marmor, forgylt og vakkert malt, den mest utsøkte kunst som man kunne tenke seg.

Ideen om at papir kunne erstatte gull og sølv var en total overraskelse, selv for en utdannet mann som Marco Polo. Han mente at noe suksessen Kublai-khan hadde skyldtes papirpengene, for med disse små bitene kunne man kjøpe og betale for seg uten å måtte gå rundt med tunge mynter. Samtidig var Polo forundret over de små steinene som brant som vedkubber. Og selv om kull ikke var ukjent i Europa, men var det noe nytt for Marco.

Marco Polo fant ut at kullet var viktig for oppvarmingen i riket. Ikke minst gjaldt dette de mange badehusene som fantes rundt omkring. For med en stor befolkning, var det umulig å levere nok ved til å varme opp badene. De små "steinene" løste dette problemet, og på denne måten hadde man enkel og billig oppvarming, samtidig som det førte til besparelse på trevirket i riket.

Marco Polo

- I Kina fantes det et postsystem med løpere som sprang med beskjeder mellom ulike stasjoner.
- Løperne hadde bjeller som gav beskjed om at de var på vei.

I sine beskrivelser fra riket forteller Marco Polo om et effektivt kommunikasjonssystem som hadde tre grader av prioritet.

Den laveste graden av prioritet bestod av løpere som sprang med beskjedene mellom ulike stasjoner. Løperne hadde belter om livet, og på disse hang bjeller som gav et tydelig signal om at de var på vei. Løperne løp etapper hvor beskjeden ble brakt videre av nestemann som ventet på neste stasjon. Den neste graden bestod av ryttere til hest. Disse kunne naturlig nok tilbakelegge større avstander på kortere tid.

Meldinger av særs viktighet ble imidlertid håndtert av non-stop ryttere som hadde med seg et horn som man blåste i når man nærmet seg posthuset. Her ventet en ferdigsalt, frisk hest på budbringeren. Marco Polo skriver at rytterne kunne tilbakelegge over 40 mil i løpet av en dag.

Marco Polo

- Marco Polo reiste mye rundt omkring i Kina.
- Han så at landet hadde stor makt og rikdom.
- Her fantes det stor produksjon av jern, salt, sukker, krydder, silke og risvin.
- Landets byer var knyttet sammen av kanaler.

Folk levde i flotte byer, de handlet på rikholdige markeder og spiste ris fra fine porselensboller.

Foto: Huan5500x

Marco Polo reiste mye rundt omkring i Kina, og han ble overrasket over mye av det han så. Kinas enorme makt og landets store velstand og rikdom, imponerte Polo. Her fantes det en omfattende jernproduksjon, og også salt, sukker, krydder, silke og risvin ble produsert i enorme mengder. Det fantes et transportsystem basert på kanaler som knyttet Kinas store byer og markeder sammen i et enormt nettverk. Polo syntes det var imponerende at innbyggerne kunne kjøpe pocketbøker med papirpenger, kjøpe mat på rikholdige markeder, spise ris fra fine porselensboller, samt at folk bodde i velstående byer hvor de brede og rette gatene var brolagt med stein eller murstein. Slikt fant man ikke maken til i Europa.

Bilder: Kinesisk porselen fra Yuan-dynastiet.

Marco Polo

- Poloene tilhørte khanens hoff i 17 år.
- I løpet av denne tiden skaffet de seg store rikdommer.
- Nå ønsket de å reise hjem, men Kublai-khan ville helst at de skulle bli.

De fikk likevel lov til å dra da de lovte å følge en mongolsk prinsesse som skulle reise til utlandet for å gifte seg.

Matteo, Niccolo og Marco Polo tilhørte khanens hoff i 17 år. I løpet av denne tiden skaffet de seg store rikdommer, blant annet i form av juveler og gull. Imidlertid ønsket de nå å forlate Mongolriket. De fryktet at dersom Kublai-khan, som nå var i slutten av syttiårene - skulle dø, ville det bli vanskelig å få med seg formuen ut av landet. Samtidig fryktet Poloene for sine liv, for Marcos popularitet hos khanen hadde medført misunnelse blant andre medlemmer av hoffet. I utgangspunktet ønsket ikke Kublai-khan at de skulle reise, men da det ble bestemt at de skulle eskortere en mongolsk prinsesse som skulle gifte seg med en persisk prins, åpnet det seg en mulighet.

Marco Polo

Etter 24 år på reisefot, kunne følget endelig slå seg ned i hjembyen sin, Venezia.

Reisefølget hadde en flåte bestående av store djunker med soldater til sin disposisjon. Marco Polo forteller selv lite om denne sjøreisen, men det berettes at et stort antall mennesker døde underveis mot Persia. Om de mange dødsfallene skyldtes sykdommer, uvær eller angrep fra pirater, vet vi ikke. Uansett tok reisen to år, og da man kom fram til målet, viste det seg at prinsen hadde dødd. Prinsessen giftet seg derfor med sønnen til prinsen. Videre ble man også kjent med at Kublai-khan var død, noe som betydde at de tre europeerne var fritatt fra sine forpliktelser. Nå kunne de endelig sette kursen mot Venezia. Etter å ha vært på reise i 24 år, kunne de slå seg ned i hjembyen som rike menn.

Marco Polo

- Venezia var i krig med Genova.
- Marco Polo deltok i et sjøslag, men ble tatt til fange av fienden.
- I fengselet fortalte han om reisene sine til en annen fange.
- Historien ble snart spredt over store deler av Europa, kjent som Marco Polos reiser.

Bildet viser en side fra boken Marco Polos reiser.

Tilbake i Italia var Venezia i krig med Genova. Marco Polo tok del i et sjøslag i 1298, noe som førte til at han ble tatt til fange av fienden. I fengslet brukte han tiden på å diktere en detaljert redegjørelse om sine reiser i Asia til en annen fange.

Manuskriptet ble snart spredt over store deler av Europa, kjent som Marco Polos reiser. Her skildret Polo sine reiser over hele Asia, noe som gav europeerne en omfattende innføring i forholdene i det fjerne Østen.

Marco Polos skildringer ble ikke bare godt mottatt i samtiden. Enkelte hevdet at mye av det han skrev var fantasi, han ble sett på som en skrønemaker. Erttertidens historikere og geografer har likevel påpekt sannhetsgehalten i mye av det som står skrevet i Polos beretninger.

Marco Polo ble endelig løslatt fra fangenskapet i 1299, og han vendte deretter hjem til Venezia, der hans far og onkel hadde kjøpt et stort hus. Man fortsatte med forretningsdriften, og Marco ble en rik kjøpmann. Han finansierte flere ekspedisjoner, men selv forlot han aldri Venezia igjen. I år 1300 giftet han seg med Donata Badoer. Sammen fikk paret tre døtre som de kalte Fantina, Bellela og Moreta. Marco Polo døde i 1324.

Marco Polo

Béda:	Leñke:	Reŋgiteŋ:
Fonide	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gawata_Mara_Polo.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Pala	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marco_Polo_portrait.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Baŋŋara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:PalazzoBabara.JPG	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Kabaŋŋara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:YuanEmpireofAsiaandMongolEmpire.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Venise	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Venice_52021_01_47520.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Kawara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gawata_Mara_Polo.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Dikawara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chen_of_Kaifeng.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Myŋŋara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Yuan_courtyard.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Pawara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Yuan_Dynasty_monks_in_dunhuang.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Vaŋŋara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Yuan_Dynasty.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Marco Polo	https://www.marco-polo.com/MarcoPolo	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Re	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marco_Polo_1324.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Pala	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marco_Polo.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Kawara	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marco_Polo.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain
Landŋap	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Marco_Polo.jpg	https://commons.wikimedia.org/wiki/public_domain